

Deželni zbor kranjski.

VII. seja dne 11. aprila.

V tej seji se je najprej odobrilo poglavje „Občila“ v letnem poročilu dež. odbora. Poročal je o njem poslanec Jelovšek. Deželne ceste so skupaj 568 3 km dolge.

Pri tem poročilu se je vnela daljša razprava. Poslanec Lenarčič je pojasnil, kako je vsled tarifov južne železnice postala kranjski mlini industriji nemogoča konkurenca, tako, da jej preti propast. Nasvetoval je naslednjo resolucijo:

Deželnemu odboru se naroča: 1.) Da si poskrbi potrebne podatke, nanašajoče se na škodljivo sestavo tarifov, kateri uničujejo Kranjsko, zlasti mlinsko in lesno industrijo, dalje one, katere bi bilo priporočati za vpekljavo na avstrijskih državnih železnicah in po Donavi navzgor od Požuna proti Lincu v svrhu omogočenja konkurence kranjskih mlinov z ogerskimi vsaj potom totranskih izvoznih mest ter parobrodskih tarifov za inozemstvo v primeri z ogerskimi parobrodskimi odnosi; 2.) Da se na podlagi teh podatkov obrne do c. kr. železniškega in trgovinskega ministrstva s prošnjo, da oni prej ko prej potrebno ukreneta, da se obvaruje s tem kranjska in z njo tolitvanska mlinska industrija gotovega propada.

Poslanec dr. Majaron je pojasnil, kako silno obdavčena je kranjska industrija, poslanec Kušar je pritrdil Lenarčičevim izvajanjem, opozarjajoč, da pride moka iz Pešte čez Reko ceneje na Rakek, kakor iz Ljubljane, poslanec Luckmann pa je kazal na okolnost, vsled katere je podvezan naš eksport, to je na dogovor, vsled katerega se ogerskim ladjam ni treba vstavljati v Trstu, dasi se jim je prepustil ves zapad, kamor gre naša moka. Poslanec vitez Langer je ostro grajal razmere, ki vladajo na južni železnici glede osebnega prometa.

Zbornica je odobrila poročilo in sprejela Lenarčičevo interpelacijo.

Računski sklep kmetijske šole na Grmu se je po poročilu posl. vitez Langerja odobril.

O podpori za vodovod v Postojni je poročal poslanec dr. Majaron. Sklenilo se je dovoliti k stroškom, ki so preračunjeni na 144.000 K, 20 %, to je 28.800 K, ako prevzame država 50 %.

Po poročilu poslanca Hribarja se je dovolilo „Dramatičnemu društvu“ 12.000 K podpore, „Theaterverein“ pa 12.000 K. Isti poročevalec je poročal tudi o računskem sklepu gledališkega zaklada in o proračunu, ki sta bila po daljši debati oba odobrena.

V debati je poslanec dr. Tavčar ostro grajal gledališko cenzuro, ki zatira slovensko gledališče. Deželni predsednik je cenzuro zagovarjal, a dr. Tavčar in Hribar sta ga odločno zavrnila.

Politični pregled.

Državni zbor se skliče na dan 8. maja, poglavitno vsled tega, ker je voliti novo kvotno deputacijo. Zborovanje

bo najbrž zgolj formalno, dasi poročajo oficijozni listi, da hoče vlada takoj v prvi seji predložiti državnemu zboru načrt zakona o uredbi notranjega in zunanjega uradnega jezika pri deželnoknežjih oblastvih na Češkem in na Moravskem. Ta načrt se seveda odkaže posebnemu odseku in bo tam bržčas pokopan. Z drugimi deli zbornice najbrž ne bo preobložena, zlasti ker se snideta že 12. maja delegaciji, ki boleta letos zborovali v Budimpešti.

Deželni zbori so zdaj mej veliko nočjo imeli svoje počitnice in so šele te dni zopet začeli svoja dela. Doslej je v ospredju vse javne diskusije še vedno predlog, ki ga je v češkem deželnem zboru staval poslanec Šamanek, da naj se v čeških srednjih šolah uvede ruščina kot obligatni učni predmet. Nemci izkoriščajo ta predlog v to, da sumničijo Slovane

Važne češke izjave. — V očigled sklicanju državnega zbora sta dva vplivna člana mladočeškega kluba, bivši finančni minister dr. Kaizl in bivši prvi podpredsednik poslanske zbornice dr. Kramář imela volilne shode, na katerih sta naznanila, da bo Čehi z vso brezobzirnostjo nadaljevali obstrukcijo in preprečili sprejetje vsake preiloge, dokler se jim ne da zadoščenje za razveljavljenje jezikovnih naredb, dokler se zopet ne uvede češki notranji jezik v vseh uradih. S tem so pokopana vsa upanja vlade, da se jej posreči zagotoviti mirno zborovanje državnega zbora. Kramář je naravnost povedal, da bodo Čehi tudi železniške predloge glede druge zveze s Trstom obstruirali, rekši, da stvar itak več ne izgine s površja.

Wolf in Prade. — Mej tema dvema nemškima prvaka je prišlo do ostrega razpora. Prade bi bil skoraj postal minister in je zdaj prvi podpredsednik poslanske zbornice ter dober prijatelj Körberjevega ministrstva. Wolf ga je radi tega ostro napadel, na kar je Prade tudi jako ostro odgovoril in Wolfu čital poštene levite. S tem se je mej nemškimi radikali in mej nemškimi liberalci zopet vnel hud boj. Wolf se trudi na vse načine, da bi nemške nacijonalece izpodrinil, ker so povse vladni postali. Njegova parola je: Ausräuchern.

Jezikovno vprašanje v Dalmaciji. — Deželni glavar dalmatinski Bulat, je izdal te dni jako podučno brošuro. V njej je pojasnil zgodovino jezikovnega vprašanja v Dalmaciji in zahteval, naj se pri vnanjem uradovanju zagotovi popolna ravnopravnost, pri notranjem uradovanju pa naj se rabi hrvaščina.

Cesarjevo potovanje v Berlin. — Naš cesar potuje prve dni meseca majnika v Berlin na obisk nemškega cesarja. Smoter potovanja je menda proglašenje nemškega prestolonaslednika, ki je dopolnil svoje 18 leto, polnoletnim. Spremljal bo cesarja vnanji minister grof Goluchowski. Ako ima to potovanje tudi kako politično svrhu, se ne ve, vendar, kakor je že navada ob takih prilikah, se razlaga v tem smislu po časopisih. Nekateri listi trdijo, da obisk našega cesarja v pruski stolici hoče še bolj utrditi trozvevo in izpodnesti upanje onim krogom, ki se nadejajo, da Avstriji toliko nevarna trozveza že enkrat ide rakom žvižgat. Morda pa vendar ne bo tako hudo.

Srbija. — Za vladajoče srbske razmere je jako značilno to, da je kralj Aleksander te dni pomilostil nad 250 kaznjencev, samih roparjev, tatov in požigalcev, da pa ni pomilostil ne jednega tistih, po krivici obsojenih srbskih rodoljubov, ki so razkralju Milanu na potu. Milan bi bil moral že davno odnesti pete, da ga ne drže gotovi politični krogi v Budimpešti in na Dunaju. To se vidi iz tega, da ruski car še njegovega imena neče več slišati. Ko je nedavno tega neki ruski minister carju poročal o balkanskih zadevah, je car ježno vdaril ob mizo in rekel: Tega imena ne maram več slišati, zapomnite si to.

Nemčija. — Začetkom meseca maja se snide zopet nemški državni zbor. Vlada mu predloži zopet načrte o pomnožitvi vojne mornarice. Brez dvoma se bodo tudi sedaj zaradi

te predloge vneli veliki boji, toda zadnje dogodbe na polju mejnarodne politike, zlasti zaplembe nemških ladij od strani Angleške so močno vplivale na javno mnenje. To je sedaj iz večine močno zavzeto za to, da se poloti Nemčija svetovne politike v velikem slogu, in ker je v to krepka mornarica neizogibna potrebna, je prav verjetno, da dobi vlada sedaj večino za svoje predloge.

Rusija. — Velikonočne praznike sta ruski car in carinja sprovela v Moskvi. Običajno je, da se zgodi to samo vsled izrednih nagibov. Kadar gre car v Moskvo, tedaj pazi politični svet z veliko napetostjo na vsak njegov korak in na vsako njegovo besedo, češ, kadar stori ruska politika velike in važne sklepe, se to vedno zgodi v Moskvi. Dunajski politični krogi menijo, da je šel car samo zategadelj v Moskvo, da spravi carinjo v ožjo zvezo z ruskim ljudstvom, ker je sedaj neki prav malo popularna; čuje se pa tudi mnenje, da se car v Moskvi odloči v drugih stvareh. Nekaterniki pa menijo, da pade tam odločilna beseda o balkanskih zadevah, drugi pa sanjarijo o intervenciji Rusije v prid Burom.

Kriza v Španiji — V madridskih političnih krogih se govori, da je delna ministrska kriza neizogibna. Sprememba pa ne bode taka, da bi se spremenila vladna politika, kajti zatrjuje se, da ostanejo še na krmilu ministrski predsednik, vojni minister, finančni ter notranji minister.

Vojna v južni Afriki. — Položaj na bojišču je še precej nespremenjen. Buri so se od raznih strani približali Robertsovi armadi, a tako da le ta v prostem gibanju ni ovirana. Pisari se pač, da so Angleži od vseh strani obkoljeni, a to nima nič podlage, zakaj obkoljena je kaka armada šele tedaj, kadar se ne more več svobodno premikati. Zdaj oblegajo Buri mestce Wepener. To je v resnici obkoljeno in popolnoma izolirano, toda vzlic temu, da je Buri že dlje časa poskušajo zavzeti, se jim to ni posrečilo in morda pride obleganim Angležem prej pomoč, predno bodo prisiljeni kapitulirati. Tudi Mafeking se še ni udal, dasi ga Buri že toliko mesecev oblegajo. Zdaj se mudi v Hagu na Holandskem deputacija obeh burskih vlad, ki ima nalogo, pridobiti evropske velesile za intervencijo v prid miru. Burski regubliki ne zahčevata družega, kakor da se jima zjamči neodvisnost, a vzlic temu je malo nade; da se kaj doseže. Iz Berolina se je celo deputaciji naravnost naznanilo, naj ne hodi tja, ker Nemčija za svoje krvne brate ne mara ničesar storiti.

Obrtnija.

Naši zemeljski zakladi.

(Z Vač pri Litiji).

Od dne do dne peša kmetijstvo naše okolice in to vsled pomanjkanja delavskih moči. V trumah zapuščajo mladeniči dom in svoje roditelje ter se preseljujejo največ v Vestfalsko na Prusko, deloma pa še dalje v Severno Ameriko po boljšem zaslužku. Gospodar kmet pa peša doma pod bremenom naloženimi; za vzdrževanje svojih poljedelskih potreb, za davek in za obresti. Vedno bolj pogreza se v dolgove. Obupan, da bi mu bilo kdaj pričakovati boljšega življenja, odpravi se še on v tuje kraje za zaslužkom, da bi se rešil dolgov. Doma zapusti ženo z nepreskrbljeno deco. Posest bi dal v najem, ko bi bilo komu mogoče, opustošeno ostane in rase po dobrih njivah le seno, kar je zapuščeni ženi najložje seno spravljati in prodajati. Na stotine mladenčev je iz okolice zapustilo

svoj rojstni dom, istotako tudi mnogo poljedelcev, katere bi bilo mogoče imenoma naštet.

Onega, kateremu je znan okoliš, mora vse to užalostiti, in ako bo šlo tako naprej, kako žalostna bo prihodnost.

Vse to bi se pač lahko premenilo in odpomoglo. A kdo naj bi k temu pomagal? Pisec tega ne morem, le odločil sem se podati nekaj navodil v pomoč, onim faktorjem, kateri bi lahko mogoče prišli na pomoč.

V Kanderški dolini, to je v holmcu Log, vidiš odprtino, ako se pelješ iz Vač proti Zagorju. Tam je Viderski kovač našel premog, rečeno najboljše vrste premog, katerega je rabil v svoji kovačiji. Ta okoliš je pod gospodarstvom premogokopa družbe, katera ima premogokope Zagorje, Trbovlje in Hrastnik v svojih rokah. Zakaj ne prične tukaj premoga kopati ta družba? Pravi se, da zato ne, ker ga ima bližje železnica pri rokah. Tu pa leži shranjeno in čaka in bo čakalo shranjeno, dokler ga drugje ne zmanjka. Na to čakanje še lahko mislimo na stotine let.

Kako bi bilo pomagano ubogemu kmetu v Kanderški dolini in pa okrog trga Vače. Ako bi se na tem mestu pričelo vsaj z 100 delavci premog kopati, ker je komaj $\frac{1}{2}$ pičle ure od Vač. Mladenči koji so se preselili iz kraja na Prusko in v razne premogarske kraje, lahko bi imeli doma dovolj dela in zaslužka. O zimskem času bi lahko še sam gospodar v premogokopu kaj prislužil, da ne bi mu bilo treba se izseljevati.

V okolici se nabajajo travniki, na kojih rase bolje konjska ko goveja krma, lahko bi gospodarji mnogo zaslužili s prevažanjem premoga na železnično postajo. Pomagano bi bilo kmalu vsej okolici. Mladenči ostali bi doma, delali bi radi za nizko mezdo na dan in med tem bi lahko pomagali svojim roditeljem v kmetijstvu in obrnilo bi se lahko na bolje.

Gospodje poslanci, katere Vas smo izvolili in zastopate naše kraje v zbornicah, ali nam morate pomagati, da bi se pričelo kopanje premoga v Kanderšah. Prosila naj bi se ona oblast koja ima v rokah to podzemeljsko blago v svoji lasti ali naj bi se z ozirom na potrebe tega kraja celo prisilila, da prične z delom, če ne v obilici saj v manjši meri. Vaša poslanska moč bi mogoče vplivala na pristojnem mestu, da se nam pomaga in na bolje obrne v splošno korist.

Zavarovalna zadruga.

V kratkem času osnuje se zavarovalna zadruga z namenom, da si zavarujejo nje udje sebe in svojo družino za slučaj onemoglosti za delo in zaslužek, dalje domačo koristno žival za slučaj bolezni in nezgode, ter svoje gospodarske pridelke zoper škodo po toči.

Da bode ta zadruga velikega socialnega pomena za kmetovalce, da bode vsled združenja veliko pripomogla, da si opomore naše kmetsko ljudstvo in se njem zboljšajo časi ter sedajna beda vsaj deloma zgine, to